



Огляд та прогноз податкових надходжень України

**№2 (4)
жовтень
2006**

- У 2006 р., недовиконання доходів від податку на прибуток підприємств (ППП) буде компенсовано більшими доходами від податку на додану вартість (ПДВ). Це дозволить втримати дефіцит бюджету в межах, передбачених законом про Державний бюджет на 2006 р.
- У 2006 р. доходи від ППП будуть на 1,1 млрд. грн. меншими за план уряду та становитимуть 24,4 млрд. грн.
- Доходи від ПДВ продовжуватимуть зростати завдяки вищому приватному споживанню та імпорту та становитимуть 43,6 млрд. грн. у 2006 р.
- Доходи від податку на доходи фізичних осіб у 2006 р. становитимуть 23,0 млрд. грн., що перевищує план уряду.
- ІЕД не прогнозує додаткового фіскального дефіциту у 2007 р. за умов відсутності макроекономічного шоку та змін у законодавстві.
- Доходи від ППП у 2007 році прогноуються в обсязі 25,0 млрд. грн. або 4,2% ВВП, що є співставним із планом уряду.
- Доходи від ПДВ у 2007 р. досягнуть 54,7 млрд. грн. завдяки зростанню кінцевого споживання та імпорту.

Період прогнозування:
2006 та 2007 роки

Прогнозовані зміни:

Доходи від податку на прибуток підприємства (ППП), ПДВ та податку з доходів фізичних осіб (ПДФО)

Фіскальні показники 2005 р.:

Доходи зведеного бюджету/ВВП: 31,6%

Податок на прибуток підприємств/Доходи зведеного бюджету: 17,3%

ПДВ/Доходи зведеного бюджету: 25,0%

Податок з доходів фізичних осіб/Доходи зведеного бюджету: 12,9%

Видатки зведеного бюджету/ВВП: 33,3%

Дефіцит державного бюджету/ВВП: 1,8%

Державний борг/ВВП: 17,7%

ВВП: 424,7 млрд. грн.

В цьому випуску ми порівнюємо прогноз податків на 2007 р. Інституту економічних досліджень (ІЕД) із параметрами проекту закону "Про Державний бюджет на 2007 рік", який було подано урядом до Верховної Ради 15 вересня 2006 р.

Прогноз ППП: Уряд переоцінив доходи від ППП на 1,1 млрд. грн. у 2006 р.

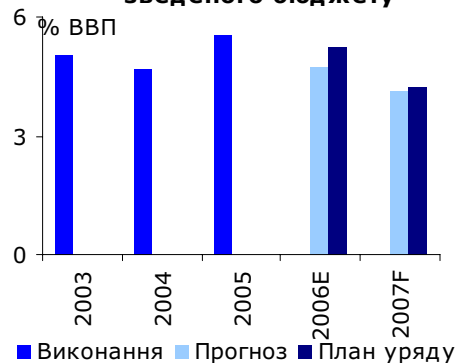
Протягом січня-вересня було отримано 16,3 млрд. грн. доходів від ППП, що становить 87% плану на період. частка доходів від ППП у ВВП зменшилась до 4,8% порівняно з таким же періодом 2005 р. Це відповідає прогнозу ІЕД щодо недовиконання доходів від ППП у 2006 р. Менші прибутки підприємств та, відповідно, доходів від ППП у 2006 р. в значній мірі пояснюються збільшенням ціни на газ та зростанням заробітної плати на фоні адміністративного підвищення рівня мінімальної заробітної плати.

В той же час, падіння прибутків підприємств виявилось меншим, ніж це попередньо очікувалось насамперед через менший вплив підвищення ціни на газ на загальне економічне зростання. Зокрема, прибутки підприємств хімічної галузі та металургії, що, як очікувалось, мали найбільше потерпіти від шоку ціни на газ, були частково збережені завдяки зростанню світових цін на метал та продукти хімічної промисловості. Це дозволило ІЕД переглянути оцінку на 2006 рік та підвищити її. Було оцінено, що в номінальному виразі доходи від ППП у 2006 році складуть 24,4 млрд. грн. (4,7% ВВП). Отже, недовиконання урядового плану доходів від ППП скоріш за все складе 1,1 млрд. грн. або 0,2% ВВП, порівняно із недовиконанням в 1,6 млрд. грн., яке прогнозувалось в травні.

Припущення прогнозу надходжень від ППП:

- Прогноз доходів від ППП ґрунтується на показниках Макроекономічного прогнозу Інституту №2 (10), жовтень 2006 р
- Законодавство про ППП залишиться незмінним у 2006 р.
- Податковий інвестиційний кредит буде запроваджено для СЕЗ у 2007 р.
- Світові ціни на продукцію хімії та метал залишаться високими.
- Ставка ППП залишиться на рівні 25% у 2007 р.

Доходи від ППП до зведеного бюджету



Джерело: Звіти Державного Казначейства, прогноз ІЕД, Проект закону про Державний бюджет 2007, Закон про Державний бюджет 2006

Автори:
Олександра Бетлій
Наталія Лещенко
Рікардо Джуччі

Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультаций
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.kiev.ua



Прогноз ІЕД доходів від ППП на 2007 р. становить 25,0 млрд. грн. або 4,1% ВВП, що є співставним із планом уряду. Прогноз ґрунтується на припущенні дещо повільнішого зростання реального ВВП та більш високих темпів інфляції, аніж прогнозує уряд. Через подальше зростання цін на газ та запровадження пільг у формі податкового інвестиційного кредиту СЕЗ частка доходів від ППП у ВВП буде нижчою, аніж у 2002-2006 рр.

Прогноз ПДВ: Надходження від ПДВ виконуються завдяки зростанню споживання

Надходження від ПДВ забезпечують чверть доходів зведеного бюджету. У 2005 р. частка доходів від ПДВ у ВВП зростає до 7,9% завдяки розширенню бази оподаткування, покращенню адміністрування цього податку та високим темпам зростання імпорту, які були вищими за темпи росту експорту. Протягом січня-серпня 2006 р. надходження від ПДВ досягли 29,4 млрд. грн. або ж 9,8% від ВВП. Надходження були на 16% чи 4,0 млрд. грн. вищими за планові показники.

Інститут підвищив свій прогноз надходжень від ПДВ на 2006 рік на 2,5 млрд. грн. до 43,6 млрд. грн. Очікується, що частка цих доходів у ВВП зростає і досягне 8,5%. Одна з головних причин перегляду прогнозу полягає в значно більшому, ніж очікувалось, зростанні кінцевого споживання домогосподарств, що спричинило вищі доходи від ПДВ із вироблених в Україні товарів. Окрім цього, темпи зростання імпорту перевищують темпи росту експорту, що призводить до вищих надходжень від ПДВ із ввезених товарів. Обидва ці фактори спричинили значне перевиконання надходжень від ПДВ, незважаючи на те, що відновлення експорту з травня призвело до вищих, ніж було на початку оцінено, сум відшкодування ПДВ. Як очікується, перевиконання доходів від ПДВ буде мати місце до кінця року, що дозволить уряду профінансувати розрив, який виник через недовиконання надходжень від ППП.

Надходження від ПДВ на 2007 рік прогноуються Інститутом на рівні 54,7 млрд. грн., що дорівнює 9,0% від ВВП. Рушійною силою зростання доходів стане стійке внутрішнє споживання та продовження домінування імпорту у зовнішній торгівлі. Також ми припускаємо введення ПДВ за ставкою 12% у сільському господарстві, що має замінити поточне оподаткування за нульовою ставкою. Ці фактори компенсують втрати від запровадження пільг по сплаті ПДВ у вільних економічних зонах. Інститут прогнозує нижчий показник, ніж заплановано проектом про Державний бюджет на 2007 рік, на 0,5 млрд. грн. через різницю в прогнозі головних макроекономічних показників.

Властиві прогнозу доходів від ПДВ ризики пов'язані з іншим, ніж очікується, розміром макроекономічних показників та змінами у законодавстві. Проект закону про Державний бюджет на 2007 р. не затверджено, і тому, є побоювання, що ставку ПДВ на рівні 12% у сільському господарстві не буде затверджено у 2007 р. Це призведе до зменшення потенційної бази сплати ПДВ. Нарешті, існує небезпека несвоєчасного погашення заборгованості з відшкодування ПДВ у 2007 р., що може тимчасово підвищити касові надходження ПДВ за рахунок доходів у майбутньому.

Припущення прогнозу надходжень від ПДВ:

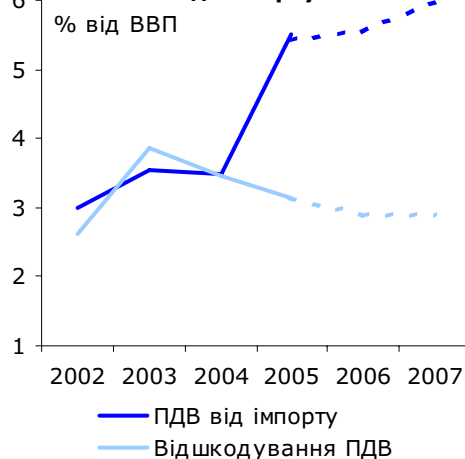
- Прогноз доходів від ПДВ ґрунтується на показниках Макроекономічного прогнозу Інституту №2 (10), жовтень 2006 р.
- Ставка ПДВ залишиться на рівні 20%.
- Заходи з покращення адміністрування ПДВ, вжиті у 2005 р., будуть продовжуватись у 2006 та 2007 рр.
- Заборгованість з відшкодування ПДВ не накопичуватиметься у 2006 та 2007 рр.
- Для продукції підприємств сільського господарства буде запроваджено ставку ПДВ за ставкою 12% починаючи з 2007 р.

Параметри прогнозу ППП та ПДВ:

	2005	2006E	2007F
ВВП, млрд. грн.	424,7	512,9	608,3
Зростання реального ВВП, % дпр	2,6	6,3	5,9
Споживання домогосподарств, млрд. грн.	238,0	306,2	360,1
Експорт товарів та послуг, млрд. грн.	227,3	249,1	293,7
Імпорт товарів та послуг, млрд. грн.	223,6	255,1	305,2
Інфляція споживчих цін, % дпр, в сер. за період	13,5	8,0	8,5
Інфляція виробничих цін, % дпр, в сер. за період	16,8	8,6	9,3

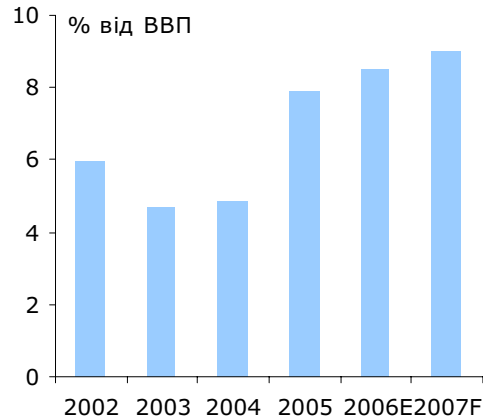
E - оцінка, F - прогноз
Джерело: Макроекономічний Прогноз України №2 (10), жовтень 2006 р., ІЕД

Відшкодування ПДВ та ПДВ від імпорту



Джерело: Державне казначейство, прогноз ІЕД

Надходження від ПДВ



Джерело: Державне казначейство, прогноз ІЕД
E - оцінка, F - прогноз



Прогноз ПДФО: Місцеві органи влади отримують додаткові доходи у 2006 р.

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) є одним з найбільших джерел доходів і забезпечує більше однієї п'ятої податкових доходів зведеного бюджету. ПДФО приносить більше половини доходів місцевих бюджетів (не враховуючи трансферти з Державного бюджету), які спрямовуються на виконання делегованих повноважень.

В січні-серпні 2006 р. надходження від ПДФО становили 14,3 млрд. грн. або 4,8% від ВВП, що на 0,6% від ВВП більше, ніж у відповідному періоді минулого року. Таке зростання пояснюється значним зростанням заробітної плати на фоні адміністративного підвищення мінімальної заробітної плати та розширенням попиту на робочу силу, що призвело до зростання її ціни.

Інститут переглянув вгору свій прогноз надходжень від ПДФО на 2006 р. Очікується, що вони становитимуть 23,0 млрд. грн. (4,5% від ВВП). Перегляд прогнозу зроблено через вище, ніж очікувалося раніше, зростання фонду оплати праці, спричинене кращим, за прогнозоване, економічне зростання. У 2006 р. підприємства подолали ціновий газовий шок краще, ніж очікувалося. Вищі темпи зростання ВВП супроводжувалися підвищенням заробітних плат. Отже, прогноз ПДФО на 2006 р. є на 1,6 млрд. грн. вищим від запланованих урядом показників. Додаткові доходи дозволять місцевим органам влади профінансувати делеговані повноваження, зокрема виплатити заробітну плату в секторах освіти та охорони здоров'я.

Прогноз надходжень від ПДФО на 2007 рік ґрунтується на двох законодавчих передумовах, що мають взаємно обернені ефекти на обсяг доходів від ПДФО. З одного боку, чинне законодавство передбачає, що починаючи з 2007 р. ставка податку на доходи фізичних осіб зростає з 13% до 15%. З іншого боку, відповідно до чинного законодавства, соціальну пільгу особам, чії доходи не перевищують 1,4 прожиткового мінімуму, буде збільшено до 100% мінімальної заробітної плати у 2007 р. У 2006 р. обсяг соціальної пільги становив лише 50% мінімальної заробітної плати (175 грн.). Прогноз доходів від ПДФО на 2007 р. було також переглянуто через те, що уряд вирішив утриматись від різкого підвищення мінімальної заробітної плати і планує на 1-ше січня 2007 р. залишити її на рівні грудня 2006 р. - 400 грн. Як результат, прогноз надходжень від ПДФО на 2007 р. становить 28,8 млрд. грн. (4,7 % від ВВП). Цей показник відповідає плану уряду.

Ризики, що притаманні прогнозу доходів від ПДФО на 2006 та 2007 рр., пов'язані з нижчими, ніж ми очікуємо, темпами зростання фонду оплати праці. До того ж прогноз на 2007 р. може бути переглянутий, якщо уряд встановить вищий рівень мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму, ніж заплановано в проекті бюджету на 2007 р. Така політика призведе до подальшого збільшення розміру соціальної пільги, в той час як розмір темпи зростання фонду оплати праці можуть уповільнитись, що призведе до зменшення надходжень від ПДФО.

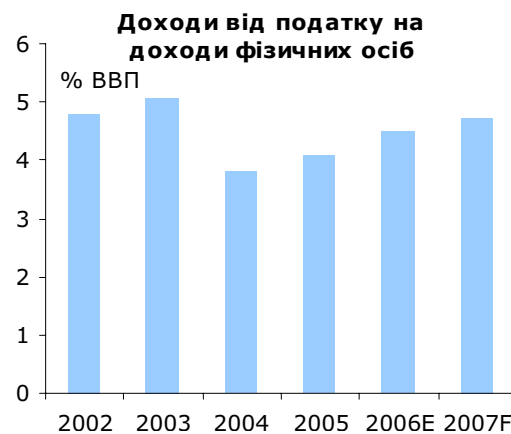
Припущення прогнозу надходжень від ПДФО:

- Номінальний обсяг фонду оплати праці становитиме 160 млрд. грн. та 190 млрд. грн. у 2006 р. та 2007 р. відповідно.
- Ставка ПДФО залишатиметься на рівні 13% до кінця 2006 р. І підвищиться до 15% з 1 січня 2007 р.
- Особи, дохід яких не перевищуватиме 1,4 прожиткового мінімуму, встановленому для працездатних осіб, матимуть право на пільгу в розмірі 100% мінімальної зарплати у 2007 р.
- Мінімальна зарплата становитиме 400 грн. на 1 січня 2007 р.
- Мінімальний прожитковий мінімум для працездатних осіб буде встановлено на рівні 525 грн. з 1 січня 2007 р.
- Розподіл доходів залишиться таким же, як у 2005 р.
- Рівень зайнятості залишиться сталим у 2006 та 2007 рр.

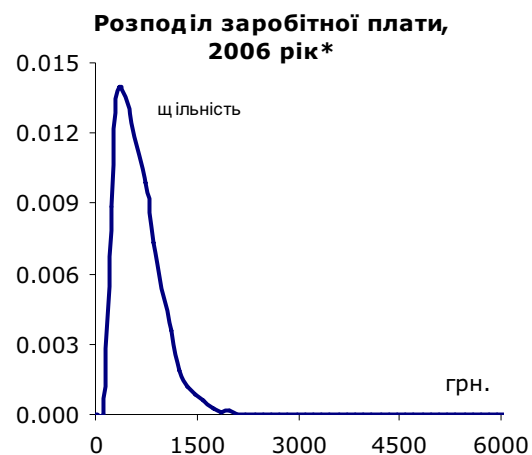
Параметри прогнозу ПДФО:

	2005	2006	2007F
Ставка ПДФО, %	13	13	15
Фонд оплати праці, млрд. грн.	130	160	190
Мінімальна зарплата на початок року, грн.	262	350	400
Прожитковий мінімум для працездатної особи, грн.	409	483	525
Соціальна пільга, грн.	131	175	400

Джерело: законодавство України, оцінки Інституту
F - прогноз



Джерело: Звіти Казначейства, прогноз ІЕД,
E - оцінка, F - прогноз



Джерело: Опитування домогосподарств (Держкомстат), оцінка ІЕД

* Ф ункція щільності місячної зарплати (Кернел)

**Таблиця 1. Податкові надходження (млрд. грн.)***

	2002	2003	2004	2005	2006E	2007F
ППП	9,4	13,2	16,16	23,2	24,4	25,0
ПДВ	13,5	12,6	16,7	33,5	43,6	54,7
ПДФО	10,8	13,5	13,2	17,3	26,0	28,8

Примітка: E – оцінка; F – прогноз

Таблиця 2. Податкові надходження (% ВВП)*

	2002	2003	2004	2005	2006E	2007F
ППП	4,3	5,0	4,7	5,5	4,7	4,1
ПДВ	6,0	4,7	4,9	7,9	8,5	9,0
ПДФО	4,8	5,1	3,8	4,1	4,5	4,7

Примітка: E – оцінка; F – прогноз

Таблиця 3. Розподіл податкових надходжень за кварталами у 2005 р. (млрд. грн.)*

	QI	QII	QIII	QIV
ППП				
Фактично отримано	3,6	9,2	15,1	-
ПДВ				
Фактично отримано (касовий метод)	9,6	21,1	34,1	-
Фактично отримано за вирахуванням змін в заборгованості по відшкодуванню ПДВ	9,1	n/a	n/a	-
ПДФО				
Фактично отримано	4,6	10,2	16,3	-

* Джерело: Звіти Державного казначейства, оцінка Інституту

Technical notes**1) Прогноз надходжень від ППП**

Для прогнозу ППП ми використовуємо економетричний метод, який ґрунтується на принципі "buoyancy". Для обчислення економетричної моделі ми використовуємо дані Держкомстату. Оцінені надходження від ППП корегуються відповідно до фактично отриманих надходжень від ППП, а також до змін у законодавстві. Дані по фактично отриманих надходженнях від ППП взято з звітів Державного Казначейства.

2) Прогноз надходжень від ПДВ

Прогноз надходжень ПДВ розраховано за допомогою ітераційно-аналітичної методики. Прогноз побудований на системі інтегрованих індикаторів (пропорцій), які уточнюються на основі минулої динаміки та змін у законодавстві.

Методика прогнозування надходжень ПДВ є близькою до офіційної методики прогнозування надходжень ПДВ українського уряду. Ця методика була адаптована для використання прогнозу макроекономічних індикаторів ІЕД як вхідних даних. Крім того, наша модель ПДВ використовує інший набір емпіричних даних. Офіційна методика затверджена спільним наказом Міністерства фінансів, Міністерства економіки, Державної податкової адміністрації, та Державної митної служби України №543/315/502/637 від 31 серпня 2004 р.

Надходження ПДВ прогноуються на базі макроекономічних індикаторів та ефективних (реальних) ставок податку. Сукупні надходження ПДВ дезагреговані на ПДВ із ввезених на територію України товарів, ПДВ з вироблених в Україні товарів, та відшкодування ПДВ. Динаміка кожного компонента прогнозується на основі історичних даних, а також макроекономічного прогнозу Інституту. Прогноз надходжень ПДВ з вироблених в Україні товарів здійснено за допомогою спрощеного методу попиту з використанням споживання домогосподарств як головного індикатора. Обсяги ПДВ з імпорту прогноуються за допомогою динаміки імпорту товарів та послуг та обмінного курсу. Відшкодування ПДВ прогноуються на основі показників динаміки експорту товарів та послуг, обмінного курсу, індексу цін виробників та індексу зростання обсягу промислового виробництва.

3) Прогноз надходжень від ПДФО

Прогноз ПДФО ґрунтується на детальному опитуванні домогосподарств (Держкомстат). Це опитування містить інформацію щодо розподілу чистої заробітної плати домогосподарств за 2004 р. Для цілей прогнозу ми екстраполювали дані для наступних років (2005-2007 рр.), припускаючи, що розподіл зарплати залишається стабільним.

Дані щодо фактично отриманих надходжень від ПДФО отримано із звітів Державного казначейства. Це дозволило нам співставити наші оцінки надходжень від ПДФО у 2004 р. із фактичними доходами. Наша оцінка на 2005 р. відрізняється від фактичних доходів на 3%. Тому при прогнозуванні надходжень від ПДФО на 2006 та 2007 рр. ми робили відповідну поправку.

Прогноз включає оцінку ПДФО, що сплачується найманими працівниками, оскільки це є найбільшим джерелом всіх надходжень від ПДФО (96% у 2005 р.), які також включають фіксований та єдиний податки, податок від лотереї та на дивіденди, тощо. Отримані оцінки коректуються для визначення сукупних надходжень від ПДФО.

Скорочення: дпр до попереднього р. ППП податок на прибуток підприємств
ПДВ податок на додану вартість ПДФО податок з доходів фізичних осіб